

МАКЕДОНЦИТЕ ВО СРБИЈА СЕ ПОЧИТУВАНА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА

ДЕЛ ОД СРБИЈА ВО КНИГАТА „СВЕТОТ НА ДЛАНКА“ НА СЛАВЕ КАТИН

Во текот на нашиот престој во Белград го посетивме Стариот дел на Белград и отидовме до Скадарлија, која со векови е собиралиште на артисти, уметници, поети, новинари – најпознати имиња на културниот живот на Белград, а и денес ја привлекува и младината и туристите. Таму, на Плоштадот на Републиката, се издига споменикот на кнез Михајло подигнат во 1882 година, во знак на сеќавање на конечното заминување на Турците од српските градови. Вниманието го привлекуваат и Народниот музеј и Народниот театар, што се наоѓаат на Плоштадот на Републиката. На Теразија се наоѓа Палатата „Албанија“ која пред Втората светска војна била највисоката и најубавата зграда во Белград.

Теразија во минатиот век било мочуриште, а денес тука се возвишуваат бројни културни, просветни и трговски институции. На овој простор се наоѓаат и хотелот „Балкан“, оставнината на Мавровчанецот Јаниќ, чија табла, за жал, при нашата посета беше извадена.

Нашиот пријател со кого другарувавме како студенти се потруди со автобус да го разгледаме Белград. Така, од хотелот „Мажестик“ преку Теразија се упативме кон плоштадот „Славија“ каде се наоѓа споменикот на Димитрије Туцовиќ. Го видовме Собранието на Србија, сместено во некогашниот дворец, го поминавме хотелот „Славија“ и Соборната црква „Свети Сава“ и од плоштадот на Автокоманда се упативме кон Авала.

Авала е ниска планина лоцирана на 506 метри надморска височина на шумадиската греда, и се протега од Рудник до Калемегдан. Петнаесетте километри ги поминавме за миг и се искачивме на ова значајно белградско излетиште. Го посетивме

споменикот на Незнајниот јунак кој се наоѓа на врвот на планината и има облик на мавзолеј, изграден според проектот на Иван Мештровиќ.

Селото Јабука

Во непосредна близина под нагорниот дел од кружниот пат се наоѓа Споменикот на настраданите советски воени ветерани, загинали во авионската несреќа во 1964 година. Меѓу зданијата сместени на Авала се и: телевизиската кула, висока 202 метра и угостителските објекти, каде се нагостивме со српски специјалитети и убаво тиквешко вино.

Во попладневните часови преку мостот „Газела“ се упативме кон Нов Белград, каде се изградени голем број монументални управни, културни и други објекти. Го посетивме Музејот на современата уметност, што е сместен во близина на сливот на реката Сава во Дунав, потоа Конгресниот центар „Сава“ и Студентскиот град, каде и ние сме имале статус на станар, за да стасаме во Земун. Овој стар град до 1918 година бил австро-унгарски пограничен дел. Во него ги видовме Тврдината на градскиот брег со Јанковата кула, Куќата со сончевиот часовник, како и други споменици.

Посетата на Земун беше предизвик за нас од Македонија, бидејќи бевме информирани дека во овој убав град, како и во селата Јабука, Качарево, Глогањ и други места живееле и живеат бројни македонски семејства, меѓу кои се познатите кичевски фурниции кои го одомаќиниле и бурекот и другите македонски специјалитети, како и Преспанци кои го збогатиле овоштарството. Во селото Јабука, пак, кое наликува на град, живеат повеќе од шест илјади жители, од кои 80% се Македонци, кои свиле семејни гнезда во рамниот Банат. Таму, „Кочо Рацин“, „Гоце Делчев“, „Македонија“ се најчести имиња на културните, образовните, спортските и другите организации. Така, Домот на културата го носеше името „Гоце Делчев“, културно-уметничкото друштво на Македонците се викаше „Васил Хаџиманов“, а основното

училиште го носеше името „Гоце Делчев“. Сето тоа зборува за врската на Македонците во Војводина и пошироко со дедовската земја Македонија.

Ние имавме среќа да ги посетиме тие војводински села во кои пченката е најважната земјоделска култура и каде голем број македонски семејства од сите делови на Македонија, во виорот на големата повоена преобразба, добија земјиште, што беше напуштено и одземено од германските семејства. Според некои кажувања, во периодот од распаѓот на Југославија до денес, има бројни измени во културното, политичкото и општественото живеење на Македонците не само во Војводина, туку и во голем дел од Србија.

Имено, ако Србите во Македонија се гласноговорници и поборници за добивање на повеќе, отколку што треба, политички, црковни и социјални права, Македонците во Србија беа долго исплашени и неорганизирани, пред сè, поради политичките превирања и појавата на големите национализми.

Со распаѓот на поранешна Југославија сите народи од другите републики, меѓу кои и Македонците што живеа во Србија, станаа малцинства и мораа да се организираат заради остварување на своите малцински права, според Уставот, републичките закони како и актите на локалните самоуправи во Србија. До тоа време никој не прашуваше кој сте и од каде сте, но, сепак, имаше регионални дружења со забавен карактер. Така, на пример, постоеја црногорски, македонски, лички, ромски и други вечери на кои луѓето се среќаваа, веселеа и го ширеа кругот на пријателство.

Во овој период, покрај македонските институции, во Војводина, кои работеле со успех во период од седумдесетина години, Македонците како малцинство во Србија имаат свои нови македонски организации, друштва, клубови, училишта, фолклорни групи и друг вид асоцијации, кои влеваат надеж дека состојбата ќе се подобри и дека ќе имаат посреќно утре.

Меѓу другите, треба да се споменат следните: Националниот совет на Македонците во Република Србија, Списанието „Македонска виделина“, Здружението „Гоце Делчев“ - Врање, Пејачката женска група „Тоше Проески“ во Качарево, Клубот „Илинден“ во Јабука, Здружението „Бели мугри“ во Пирот, Домот на културата „Кочо Рацин“ и Основното училиште „Гоце Делчев“ во Јабука, Здружението „Македониум“ од Белград, Здружението „Гоце Делчев“ од Врање, Културно-уметничкото друштво „Васил Хаџиманов“ во Јабука и други. Се чини дека најголем успех е воведувањето на македонскиот јазик да биде во јавна (службена) употреба во локалната управа на

Општината Пландиште кај Вршац и избор на пратеник од македонската заедница во Собранието на Србија.

Во Белград бевме гости на академикот проф. д-р Антоније Шокљев–Дончо. Тој е еден од оние доблесни Македонци кој својот живот го посветил на науката, на здравјето на луѓето, на напредокот на новите генерации во областа на медицинските науки, на палеолингвистиката и на древните корени на народите на Балканот. Во исто време, тој е посветен на добрите односи меѓу Србија, каде го поминува најголемиот дел од животот и на Македонија, неговата родна земја.

Тој, како човек со голема љубов кон своите две татковини - Србија и Македонија, како тој умее да го каже, дал извонредно голем придонес во развивањето на српско-македонските односи и врски, пред сè, на научно и на публицистичко поле. Животниот пат на академик проф. д-р Антоније Шокљев-Дончо започнал во познатото македонско револуционерно село Д'мбени - Костурско, во егејскиот дел на Македонија.

Пишува: СЛАВЕ КАТИН